

แรงจูงใจ และการสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ

MOTIVATION AND SOCIAL SUPPORT RELATED TO SELF-DIRECTED LEARNING IN EARLY ADULTS IN NON-FORMAL EDUCATION

ดุสิตา สันซัง^{1*}, ณัฐวิณัฏ์ สิทธิศิริอรธร¹, ดุจเดือน พันธมุนาวัน², วิชญญา วัฒนโณ¹

Dusita Sunzang^{1}, Shuttawee Sitsira-at¹, Duchduen Bhanthumnavin², Vitanya Vanno¹*

¹ภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹*Developmental Psychology, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.*

²คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

²*Graduate School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.*

*Corresponding author, e-mail: dusitanaka@gmail.com

Received: 21 October 2020; **Revised:** 20 April 2022; **Accepted:** 20 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตามตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อย ได้แก่ ระดับชั้น เพศ อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการสนับสนุนทางสังคมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้แรงจูงใจ และการสนับสนุนทางสังคมของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตามตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ จำนวน 428 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยแบ่งเป็นระดับชั้นการเรียนและเพศ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่เรียนในระดับชั้นสูงกว่า (ระดับชั้น ม. 6) จะมีการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นต่ำกว่า (ระดับชั้น ม. 3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้ มีการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่พอใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) แรงจูงใจประกอบด้วย แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านสังคม และการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนทางสังคมด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) แรงจูงใจ ประกอบด้วย แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านสังคม และการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนทางสังคมด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนในการศึกษานอกระบบ

นอกระบบ ได้ร้อยละ 34.9 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอันดับแรกคือ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ การสนับสนุนด้านการประเมิน และแรงจูงใจด้านสังคมตามลำดับ

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยตนเอง; แรงจูงใจ; การสนับสนุนทางสังคม

Abstract

This thesis aimed to compare The Self Directed Learning of Early Adults in Non-Formal Education and classify according to minor variables such as degree, gender, marital status and income to study about relations between motivation and social support with Self Directed Learning of Early Adults in Non-Formal Education and to predict about Self Directed Learning by using motivation and social support of Early Adults in Non-Formal Education. For the Classification of minor variables, the participants in the study were 428 Early Adults in Non-Formal Education, randomly selected and classified into degree and gender. The stratified random sampling method, t-test, Pearson's product moment correlation coefficient and multiple regression analysis were utilized. Results of study were as follows (1) Early Adults in Non-Formal Education in higher class had Self Directed Learning more than those who were in lower class. The results were statistically significant at the .05 level. (2) Self Directed Learning of Early Adults in Non-Formal Education who had sufficient income was higher than those who had insufficient income. (3) Motivation that consisted of Vocational Motivation, Self – Development, Social Motivation and Social Support that consisted of Emotional Support, Appraisal Support, Information Support and Instrumental Support had positive relations with Self Directed Learning at the .01 level of significant (4) Motivation had consisted of Vocational Motivation, Self – Development, Social Motivation and Social support that consisted of Emotional Support, Appraisal Support, Information Support and Instrumental Support. were able to predict Self Directed Learning of Early Adults in Non-Formal Education at 34.9 percents. Variable that could firstly predict Self Directed Learning was Self – Development and secondly was Appraisal Support.

Keywords: Self-Directed Learning; Motivation; Social Support

บทนำ

วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นวัยของความงอกงาม เป็นระยะที่บุคคลเจริญเติบโตเต็มที่ บรรลุวุฒิภาวะโดยสมบูรณ์ บุคคลวัยนี้จะเริ่มมีพฤติกรรมที่แน่นอนขึ้น ร่างกายแข็งแรงเต็มที่ พัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมค่อนข้างสมบูรณ์ มีอาชีพ มีรายได้ เริ่มสร้างครอบครัว [1-2] ความสำเร็จต่าง ๆ ในชีวิตของคนในวัยนี้ หากได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของตนเองแล้วนั้นจะสามารถสร้างความมั่นคงในด้านต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะอยู่ในระบบการศึกษาใดก็ตาม เอ็ดเวิร์ด ลินดีแมน [3] เขียนหนังสือขึ้นมาในปี ค.ศ.1962 ชื่อว่า The Meaning Of Adult Education สรุปแนวคิดได้ว่า ผู้ใหญ่อาจมาเรียนเมื่อเขามีความต้องการที่จะเรียน มีความสนใจ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นจะช่วยให้เขาเกิดความพึงพอใจ ความต้องการและความสนใจที่จะเรียนของผู้ใหญ่จะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียน แนวโน้มทางการเรียนของคนวัยผู้ใหญ่จะถือเอาวิถีชีวิตประจำวันเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงอยู่ที่สถานการณ์ในชีวิตประจำวันมากกว่าเนื้อหาที่จัดขึ้น และต้องถือว่าประสบการณ์ชีวิตของผู้ใหญ่มีค่าและมีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนั้นวิธีการเรียนรู้ที่จำเป็นเบื้องต้นคือวิธีการคิด วิเคราะห์และค้นคว้าความจริงจากประสบการณ์ ผู้ใหญ่มีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะชี้แนะตนเองมากกว่าที่จะให้ใคร

(ผู้สอน) ชี้นำหรือควบคุมซึ่งสอดคล้องกับ Knowles [4] ที่ได้ให้ข้อสรุปพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่า ผู้เรียนที่เป็นวัยผู้ใหญ่จะต้องนำตนเองซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนแบบนำตนเองที่ว่า การนำตนเองเป็นความรู้สึกส่วนลึกของผู้ใหญ่ที่ต้องการและรู้สึกถึงความสามารถในการนำตนเอง ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ของ Knowles เรียกว่าทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดเมื่อใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) เป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มการเรียนด้วยตนเอง โดยที่อาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น บุคคลมีการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน แสวงหาแหล่งทรัพยากร กำหนดวิธีการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ Knowles กล่าวว่า การที่บุคคลรู้ว่ามีศักยภาพสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเพื่อดำรงชีวิตในสังคมให้มีความสุข เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต [5] กุกลิเอลมีโน [6] ได้สรุปความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่ามีประโยชน์และจำเป็นต่อผู้เรียนในปัจจุบันเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของมนุษย์ที่เมื่อเติบโตขึ้นมาจะพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ ไม่ต้องการพึ่งพิงผู้อื่นสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ด้วยตนเองจะพัฒนาบุคคลให้มีทักษะการแสวงหาความรู้ แม้จะเรียนจบไปแล้วก็ยังสามารถแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพได้

การศึกษานอกระบบในประเทศไทย ได้ยึดหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ควบคู่กับหลักการการศึกษานอกระบบ หลักความเสมอภาค การมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น โดยความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นคือความเชื่อที่ว่าเป้าหมายชีวิตสูงสุดของทุกคนคือต้องการมีความสุข การคิดตัดสินใจเลือกทำอะไรล้วนใช้เหตุผล การจัดการศึกษานอกระบบจึงเน้นที่การส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง [7] สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่เชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดเมื่อใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้มาเรียนการศึกษานอกระบบส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบในชีวิต มีประสบการณ์ มีหน้าที่ดูแลครอบครัว และอาจมีข้อจำกัดมากมายในการมาเรียน ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจึงไม่เหมือนกัน เพราะมีสิ่งที่แตกต่างกันหลายอย่าง การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบนั้น หลักการการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Andragogy) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่สิ่งที่ผู้เรียนสนใจ [8] ได้ศึกษาปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ พบว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลมากที่สุดต่อความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ และปัจจัยภายนอก การสนับสนุนจากครู มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการสำเร็จการศึกษา [9] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาพบว่า แรงจูงใจ บรรยากาศการเรียนและความสัมพันธ์ทางสังคมล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งสิ้น ซึ่งในแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กัน ปัจจัยภายนอกที่น่าจะเข้ามามีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ การสนับสนุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นจากครอบครัว จากเพื่อน จากสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้ช่วยให้บุคคลเผชิญกับความเครียด สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ทำให้มีปัญหาด้านการเรียนและปัญหาด้านจิตใจเพียงเล็กน้อย [10]

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า แรงจูงใจมีส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนประสบความสำเร็จ และการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการเรียนได้เช่นเดียวกัน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจและการสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ รวมทั้งการเปรียบเทียบตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อหากกลุ่มเสี่ยงที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเองต่ำ เพื่อใช้ข้อมูลจากงานวิจัยฉบับนี้ไปพัฒนาบุคคลวัยผู้ใหญ่ที่มาเรียนการศึกษานอกระบบ ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานการจัดการศึกษานอกระบบ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแรงจูงใจในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นต่อการจัดการศึกษานอกระบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตามตัวแปรระดับชั้น อายุ เพศ สถานภาพสมรส และรายได้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการสนับสนุนทางสังคม กับการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ
3. เพื่อทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แรงจูงใจ และการสนับสนุนทางสังคมของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตาม ระดับชั้น อายุ เพศ สถานภาพสมรส และรายได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยนี้ เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนในการศึกษานอกระบบ ที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี

กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ระดับชั้นการเรียน (ชั้น ม.3 และ ม.6) และเพศ (ชายและหญิง) การคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามคำอธิบายของแอร์ และคณะ [11] คือ $10 \text{ ถึง } 40 \times \text{จำนวนตัวแปรในงานวิจัย}$ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย $40 \times 10 = 400$ คน ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 428 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส รายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ ประกอบด้วยแบบวัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบวัดแรงจูงใจ และแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม โดยแบบวัดในตอนที่ 2 เป็นแบบวัดที่มีลักษณะการประเมิน 6 ระดับ ตั้งแต่ จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทุกฉบับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับนิยามแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนการศึกษานอกระบบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพรายข้อด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวม ค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. แบบวัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจาก มาตราวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของเรวดี ทรงเที่ยง และอนุ เจริญวงศ์ระยัย [12] สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดของ Costa & Kallick [13] จำแนกการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็น 3 มิติ คือ 1) การจัดการตนเอง 2) การกำกับตนเอง 3) การปรับเปลี่ยนตนเอง มีจำนวน 20 ข้อ มีค่า Item-Total Correlation อยู่ระหว่าง .243 ถึง .897 สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .851

2. แบบวัดแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดแรงจูงใจ ตามแนวคิดเรื่องแรงจูงใจของโรเจอร์ [14] แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 3 ด้านคือ 1) แรงจูงใจด้านอาชีพ 2) แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง 3) แรงจูงใจด้านสังคม มีจำนวน 18 ข้อ มีค่า Item-Total Correlation อยู่ระหว่าง .276 ถึง .633 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .857

3. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบวัดเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจาก พ่อแม่ เพื่อน และครู หรือสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัย แนวความคิดเรื่องการสนับสนุนทางสังคม ของ Brown [15] ที่แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ 2) การสนับสนุนด้านการประเมิน 3) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร 4) การสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ มีจำนวน 25 ข้อ มีค่า Item-Total Correlation อยู่ระหว่าง .226 ถึง .617 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .835

ผลการวิจัย

วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบเป็นเพศชาย มีจำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 และเป็นเพศหญิง 173 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20 – 30 ปี มีจำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 อายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ด้านรายได้วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบส่วนใหญ่มีรายได้พอใช้ จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 และมีรายได้ไม่พอใช้จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ การเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย การจัดการตนเอง การกำกับตนเอง และการปรับเปลี่ยนตนเอง เมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ โดยใช้สถิติ (t-test) ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ การเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย การจัดการตนเอง การกำกับตนเอง และการปรับเปลี่ยนตนเอง และเมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้

ตัวแปรภูมิหลัง	n	การเรียนรู้ด้วยตนเอง			การจัดการตนเอง			การกำกับตนเอง			การปรับเปลี่ยนตนเอง		
		M	S.D.	t	M	S.D.	t	M	S.D.	t	M	S.D.	t
เพศ													
หญิง	173	4.30	0.53	1.27	4.31	0.61	1.95*	4.41	0.68	0.06	4.17	0.70	0.73
ชาย	255	4.24	0.47		4.19	0.60		4.41	0.57		4.12	0.67	
ระดับชั้น													
ม.6	197	4.31	0.54	1.92*	4.30	0.59	2.16*	4.43	0.69	0.57	4.20	0.72	1.56
ม.3	231	4.22	0.46		4.18	0.62		4.40	0.55		4.10	0.65	
อายุ													
31-40 ปี	127	4.27	0.50	0.24	4.26	0.60	0.44	4.37	0.61	0.89	4.19	0.67	0.86
20-30 ปี	301	4.26	0.50		4.23	0.62		4.43	0.62		4.13	0.69	
สถานภาพสมรส													
สมรส	77	4.33	0.51	1.27	4.28	0.62	0.63	4.40	0.64	0.18	4.32	0.62	2.52**
โสด	351	4.25	0.49		4.23	0.61		4.41	0.61		4.10	0.69	
รายได้													
พอใช้	305	4.30	0.51	2.59**	4.29	0.63	3.08**	4.45	0.63	2.20*	4.16	0.69	0.58
ไม่พอใช้	123	4.17	0.46		4.10	0.54		4.31	0.57		4.11	0.66	

**p<.01, *p<.05

การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบเพศหญิงและเพศชายมีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองและด้านการปรับเปลี่ยนตนเองไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าเพศหญิง มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่เรียนอยู่ระดับชั้น ม.6 มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม และการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองสูงกว่าผู้ที่เรียนอยู่ระดับชั้น ม.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบระดับชั้น ม.6 และระดับชั้น ม.3 มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองและการปรับเปลี่ยนตนเองไม่แตกต่างกัน

การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การจัดการตนเอง การกำกับตนเอง และการปรับเปลี่ยนตนเองไม่แตกต่างกัน

การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีสถานภาพสมรสและโสดมีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองและด้านการกำกับตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามพบว่า วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีสถานภาพสมรสมีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการปรับเปลี่ยนตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีสถานภาพโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้ มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม และการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้ไม่พอใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้ไม่พอใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้และไม่พอใช้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการปรับเปลี่ยนตนเองไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบกับตัวแปรแรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจด้านสังคม ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแรงจูงใจและตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ (n = 428)

ตัวแปร	sdl	man	mon	mod	mov	vac	dev	soc	ssp	emo	app	inf	ins
sdl	1	.780**	.805**	.782**	.538**	.386**	.486**	.432**	.489**	.359**	.472**	.461**	.343**
man		1	.417**	.333**	.435**	.234**	.374**	.434**	.435**	.372**	.392**	.360**	.296**
mon			1	.564**	.485**	.362**	.454**	.362**	.417**	.339**	.401**	.350**	.287**
mod				1	.354**	.336**	.329**	.209**	.319**	.125**	.322**	.380**	.231**
mov					1	.781**	.840**	.815**	.688**	.583**	.510**	.641**	.490**
vac						1	.519**	.454**	.530**	.388**	.424**	.538**	.373**
dev							1	.500**	.514**	.491**	.374**	.485**	.424**
soc								1	.605**	.530**	.450**	.573**	.395**
ssp									1	.805**	.778**	.863**	.817**
emo										1	.455**	.533**	.570**
app											1	.649**	.519**
inf												1	.615**
ins													1
Mean	4.26	4.24	4.41	4.14	4.39	4.39	4.31	4.46	4.48	4.39	4.44	4.55	4.52
S.D.	0.50	0.61	0.62	0.68	0.50	0.53	0.65	0.65	0.56	0.82	0.59	0.69	0.64

**p <.01

หมายเหตุ sdl = การเรียนรู้ด้วยตนเอง man = การจัดการตนเอง mon = การกำกับตนเอง mod = การปรับเปลี่ยนตนเอง

mov = แรงจูงใจ vac = แรงจูงใจด้านอาชีพ dev = แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง soc = แรงจูงใจด้านสังคม ssp = การสนับสนุนทางสังคม

emo = การสนับสนุนด้านอารมณ์ app = การสนับสนุนด้านการประเมิน inf = การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร

ins = การสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจด้านสังคม และการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ การวิเคราะห์ความสามารถในการทำนาย เพื่อหาตัวทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ โดยใช้แรงจูงใจและการสนับสนุนทางสังคม และเมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Enter Regression และ Stepwise Selection ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมและรายด้าน โดยใช้แรงจูงใจ และการสนับสนุนทางสังคม

ตัวแปร ภูมิหลัง	จำนวน คน	การเรียนรู้ด้วยตนเอง											
		การจัดการตนเอง			การกำกับตนเอง			การปรับเปลี่ยนตนเอง			การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม		
		R ² %	ตัว ทำนาย	β	R ² %	ตัว ทำนาย	β	R ² %	ตัว ทำนาย	β	R ² %	ตัว ทำนาย	β
รวม	428	25.7	3,5,2	.254, .216, .166	26.8	2,5	.354, .269	21.9	6,4,2,5,1	.250, .216, .209, .128, .122	34.9	2,5,3	.302, .292, .150
ชาย	255	22.1	5,4,3	.215, .185, .175	25.6	5,2,1	.241, .222, .186	13.8	6,1	.221, .199	31.1	5,2,3,1	.255, .193, .156 ,.131
หญิง	173	33.9	3,2,5,1	.323, .274, .223, .184	31.2	2,5	.415, .231	31.1	4,6,2	.317, .313, .295, .215	40.6	2,5	.437, .307
ม.3	231	31.4	3,5,2	.275, .235, .188	28.3	5,2,3	.326, .191, .149	24.7	2,4,5,6	.363, .349, .231, .183	42.2	5,2,3	.352, .310 ,.160
ม.6	197	18.9	3,5	.309, .210	33.6	2,1,4	.381, .187, .140	20.8	6	.456	29.3	2,5,3	.307, .217, .148
20-30 ปี	301	23.3	3,5	.286, .283	29.3	2,5,1	.336, .213, .130	25.6	4,6,2,5,1	.308, .268, .188, .187, .150	33.7	5,2,3	.325, .268 ,.134
31-40 ปี	127	35.5	4,2	.358, .318	31.7	4,5	.425, .209	19.1	2,6	.252, .251	43.6	4,2,6	.306, .275, .205
โสด	351	22.2	3,5	.349, .197	29.3	2,5,3	.315, .240, .127	21.8	6,4,2,1	.329, .198, .182, .165	33.6	2,5,3,6	.254, .224, .164, .111
แต่งงาน แล้ว	77	53.1	2,5	.530, .317	20.2	2	.450	12.6	2	.355	46.7	2,5	.479, .318
พอใช้	305	22.8	3,5	.276, .273	27	2,5	.364, .242	25.3	4,5,6,1,2	.254, .229, .209,	34.5	5,2	.381, .308

ตัวแปร ภูมิหลัง	จำนวน คน	การเรียนรู้ด้วยตนเอง											
		การจัดการตนเอง			การกำกับตนเอง			การปรับเปลี่ยนตนเอง			การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม		
		R ² %	ตัว ทำนาย	β	R ² %	ตัว ทำนาย	β	R ² %	ตัว ทำนาย	β	R ² %	ตัว ทำนาย	β
ไม่ พอใช้	123	39.3	2,3,6	.313,	36.4	4,5,2	.379,	24.7	2,6,7,4	.495,	44.1	2,6,7	.535,484,
				.299			.226,			.420,			.254
				.198			.172			.269,			
										.221			

หมายเหตุ : ตัวแปรในงานวิจัยแทนด้วย 1 = แรงจูงใจด้านอาชีพ 2 = แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง 3 = แรงจูงใจด้านสังคม 4 = การสนับสนุนด้านอารมณ์ 5 = การสนับสนุนด้านการประเมิน 6 = การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร 7 = การสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ

จากตารางที่ 3 ส่วนแรก นำเสนอผลการทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบโดยใช้แรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจด้านสังคม การสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านสังคม การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมได้ร้อยละ 34.9 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมเป็นอันดับแรกคือ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ($\beta=.302$) รองลงมาคือการสนับสนุนด้านการประเมิน ($\beta=.292$) และแรงจูงใจด้านสังคม ($\beta=.150$) ตามลำดับ และเมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การเรียนรู้ด้วยตนเองทั้ง 3 ด้าน พบผลการวิจัยดังนี้

การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเอง พบว่า ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านสังคม การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน และการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเอง ได้ร้อยละ 25.7 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองเป็นอันดับแรกคือ แรงจูงใจด้านสังคม ($\beta=.254$) รองลงมาคือการสนับสนุนด้านการประเมิน ($\beta=.216$) และแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ($\beta=.166$) ตามลำดับ

การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเอง พบว่า ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านสังคม การสนับสนุนด้านอารมณ์ และการสนับสนุนด้านการประเมิน สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองได้ร้อยละ 26.8 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองเป็นอันดับแรกคือ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ($\beta=.354$) และรองลงมาคือการสนับสนุนด้านการประเมิน ($\beta=.269$)

การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการปรับเปลี่ยนตนเอง พบว่า ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 21.9 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการปรับเปลี่ยนตนเองเป็นอันดับแรกคือ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ($\beta=.250$) รองลงมาคือการสนับสนุนด้านอารมณ์ ($\beta=.216$) แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ($\beta=.209$) การสนับสนุนด้านการประเมิน ($\beta=.128$) และแรงจูงใจด้านอาชีพ ($\beta=.122$) ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

ส่วนที่สอง นำเสนอผลการทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ โดยใช้แรงจูงใจและการสนับสนุนทางสังคม เมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นลำดับแรกในเกือบทุกตัวแปรภูมิหลัง คือ ในกลุ่มรวม เพศหญิง ระดับชั้น ม.6 สถานภาพโสด สถานภาพสมรส และมีรายได้ไม่พอใช้ ได้แก่ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ส่วนการสนับสนุนด้านการประเมินสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นลำดับแรกในเพศชาย ระดับชั้น ม.3 อายุ 20-30 ปีและมีรายได้พอใช้ และพบว่าการสนับสนุนด้านอารมณ์สามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นลำดับแรกในอายุ 31-40 ปี

สำหรับผลการทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นลำดับแรกในเกือบทุกตัวแปรภูมิหลัง คือ ในกลุ่มรวม เพศชาย ระดับชั้น ม.3 ระดับชั้น ม.6 อายุ 20-30 ปี สถานภาพโสด มีรายได้ไม่พอใช้ ได้แก่ แรงจูงใจด้านสังคม ส่วนแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในสถานภาพสมรสและมีรายได้ไม่พอใช้ การสนับสนุนด้านการประเมินสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในเพศชาย และพบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์สามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในอายุ 31-40 ปี

สำหรับผลการทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในกลุ่มรวม เพศหญิง ระดับชั้น ม.6 อายุ 20-30 ปี สถานภาพโสดและสมรส ส่วนการสนับสนุนด้านการประเมินสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในเพศชายและระดับชั้น ม.3 และพบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์สามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในอายุ 31-40 ปี และมีรายได้ไม่พอใช้

สำหรับผลการทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการเปลี่ยนแปลงตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ เมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรก ในกลุ่มรวม เพศชาย ระดับชั้น ม.6 สถานภาพโสด ส่วนแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองสามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในระดับชั้น ม.3 อายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส มีรายได้ไม่พอใช้ และพบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์สามารถทำนายนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลำดับแรกในเพศหญิง อายุ 20-30 ปี และมีรายได้ไม่พอใช้

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบเพศหญิงและเพศชายมีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองและด้านการเปลี่ยนแปลงตนเองไม่แตกต่างกัน และพบว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบเพศหญิง มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบระดับชั้น ม.6 มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมและการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบระดับชั้น ม.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบระดับชั้น ม.6 และ ระดับชั้น ม.3 มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองและการเปลี่ยนแปลงตนเองไม่แตกต่างกัน

3. การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ การจัดการตนเอง การกำกับตนเอง และการปรับเปลี่ยนตนเองไม่แตกต่างกัน

4. วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีสถานภาพสมรสและโสดมีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองและด้านการกำกับตนเองไม่แตกต่างกัน และพบว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีสถานภาพสมรสมีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการปรับเปลี่ยนตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีสถานภาพโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้ มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม และการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการจัดการตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้ไม่พอใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการกำกับตนเองสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้ไม่พอใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบที่มีรายได้พอใช้และไม่พอใช้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการปรับเปลี่ยนตนเองไม่แตกต่างกัน

6. แรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจด้านสังคม และการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านสังคม การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมได้ร้อยละ 34.9 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมเป็นอันดับแรกคือ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ($\beta=.302$) รองลงมาคือ การสนับสนุนด้านการประเมิน ($\beta=.292$) และแรงจูงใจด้านสังคม ($\beta=.150$) ตามลำดับ

การเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตัวแปรสาเหตุของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

แรงจูงใจ

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจด้านอาชีพ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจด้านสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองในกลุ่มรวมและทุก ๆ ตัวแปรภูมิหลัง ทั้งนี้เป็นเพราะแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมในตัวของบุคคลซึ่งถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าทำให้บุคคลเกิดความต้องการและตัดสินใจกระทำ เพื่อตอบสนองความต้องการให้บรรลุเป้าหมาย แรงจูงใจของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ชัยวัฒน์ พันธุ์พัฒนสกุล กล่าวว่า หากผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น จะนำไปสู่ความพยายาม ความมุ่งมั่นตั้งใจ จะทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาได้ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน พบว่า แรงจูงใจมีขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยส่งผลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภัทราพรรณ สุขประชา [16] กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จก็จะก่อให้เกิดความพยายามอย่างไม่ย่อท้อ พร้อมทั้งจะเผชิญอุปสรรค รวมทั้งสามารถควบคุมการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำเพื่อให้เกิดความสำเร็จได้ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ [17] กล่าวถึงเหตุผลหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเกิดจากความมุ่งมั่นหวังเอาผลการเรียนไปใช้ โดยต้องการประสบความสำเร็จตามที่ได้

ตั้งเป้าหมายไว้ และนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ แก้ปัญหาหรือปรับปรุงการทำงาน พัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่นเดียวกับหทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ [18] ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ทักษะคิดวิเคราะห์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต ทั้งนี้อาจเนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการดูแลรักษาสัตว์ รวมทั้งการประกอบอาชีพในอนาคตด้วย จินตนา ไทธานี [19] อธิบายว่า เหตุผลหนึ่งที่ผู้ใหญ่เข้ามาเรียนคือ มาเรียนเพื่อต้องการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มาเรียนเพราะชอบบรรยากาศของการศึกษา ชอบเข้าสังคม ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การสนับสนุนทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการเงินแรงงานและสิ่งของ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการสนับสนุนทางสังคม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนไม่เฉพาะแต่ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุและความมั่นคงทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าเขาเองได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย พสชนัน นิรมิตรไชยพันธ์ [20] ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้ การสนับสนุนทางการเรียนรู้ และปัจจัยด้านมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ สัมพันธภาพกับเพื่อน และความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพิษณุ ลิ้มพะสุต [21] ทำการศึกษาพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษ ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ พบว่า การรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียน สามารถทำนายพฤติกรรมการตั้งใจเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ตั้งแต่การเตรียมการสอน วิธีการสอน การประเมินผล หรือการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน การให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ส่งผลให้นักศึกษามีความสนใจ ตั้งใจฟังขณะที่มีการสอน และการสนับสนุนของครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตั้งใจเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการเรียนได้ แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวด้านอารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ เงิน เวลาและวัตถุสิ่งของต่าง ๆ จะช่วยให้นักศึกษามีความเพียรพยายามในการเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของทั้งตนเองและความคาดหวังของครอบครัว สมคิด อิสระวิวัฒน์ [22] พบว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทยนั้นใช้เพื่อนเป็นแหล่งความรู้หนึ่ง โดยได้สอบถามขอคำชี้แนะและความช่วยเหลือจากเพื่อนเมื่อต้องการความช่วยเหลือในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ และสุธาสินี ใจเย็น [23] ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศในการเรียนการสอน โดยมีอาจารย์เป็นผู้จัดนั้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกล เนื่องจากนักศึกษาที่ได้รับบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีจะสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ชั้นเรียนได้ทำให้นักศึกษาไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ตั้งใจที่จะเรียน ดังจะเห็นได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมส่งผลทางบวกต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นปัจจัยภายนอกที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เนื่องจากแรงจูงใจเป็นตัวทำนายที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบ ดังนั้น ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาบริหารการเรียนการสอน จัดการพัฒนา ส่งเสริมการมีแรงจูงใจในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เรียนการศึกษานอกระบบได้อย่างเหมาะสม จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นหากผู้เรียนเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจก็จะส่งผลกับการมีการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สูงขึ้นและส่งผลต่อหน้าที่การงานอื่น ๆ ได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมทุกด้านจากครอบครัว เพื่อน ครูและสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวควรให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน คอยให้การช่วยเหลือหรือให้การแนะนำเกี่ยวกับการเรียนและเรื่องส่วนตัว สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันกับเพื่อนภายในกลุ่ม และครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมไปถึงมีการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านการเรียนกับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเชิงทดลองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของบุคคล โดยเริ่มจากวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การระบุแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนรู้ การเลือกยุทธวิธีการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้

2. การวิจัยครั้งนี้พบว่า แรงจูงใจเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลลำดับแรกที่สุดต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นควรทำวิจัยเชิงทดลองโดยสร้างชุดฝึกอบรมที่สามารถใช้ส่งเสริมแรงจูงใจ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้กับผู้เรียนย่อมจะเป็นประโยชน์ทั้งกับตัวผู้เรียนเอง สถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- [1] สุจิตา พุฒทอง. (2551). *ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [2] เต็มทรัพย์ จันเพชร. (2557). การพัฒนาตนเองของผู้ใหญ่. *วารสารเกื้อการุณ*, 21(1), 17-23.
- [3] Linderman, E. (1962). *The meaning of adult education*. New York: New Republic, inc.
- [4] Knowles, M. S. (1975). *Self-Directed Learning : A guide for learners and teacher*. Chicago: Association Press.
- [5] กาญจนา จันท์ประเสริฐ. (2556). การพัฒนาแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้แบบนันทนเองสำหรับนักศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 27(82), 23-39.
- [6] Guglielmino, L. M. (1977). *Development of Self-Directed learning Readiness Scale* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Georgia.
- [7] อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. (2551). *หลักการของการจัดการศึกษานอกระบบและปรัญญาการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ*. สืบค้นจาก <https://panchalee.files.wordpress.com/2018/12/7>
- [8] ชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล. (2558). *ปัจจัยพุทธะดับที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษาการศึกษานอกระบบในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- [9] ปณิดา ทวีชาติ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 23(1), 143-153.
- [10] ประณต คำนิม. (2549). ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน รายงานการวิจัย. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [11] Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A global perspective*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- [12] เรวดี ทรงเที่ยง, และอนุ เจริญวงศ์ระยับ. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [13] Costa, and Kallick. (2004). *Assessment Strategies for Self-Directed Learning*. Thousand Oaks, California: Corwin.
- [14] Rogers. (1969). *Freedom to learn*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Co.
- [15] Brown, S. (Ed.). (1974). *Philosophy of Psychology*. Palgrave Macmillan, UK.
- [16] ภัทราพรรณ สุขประชา. (2540). ผลของการประเมินผลงานของนักเรียนโดยตนเองและโดยครูที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [17] สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [18] หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [19] จินตนา ไทธานี. (2557). แรงจูงใจในการเข้าศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันของนักศึกษาศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [20] พสขนัน นิรมิตรไชยนนท์. (2549). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [21] พิษณุ ลิ้มพะสูตร. (2555). พฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [22] สมคิด อิสระวิวัฒน์. (2538). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [23] สุธาสินี ไชยเย็น. (2545). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.